Vesilaitosyhdistys
Vattenverksföreningen VVY

3.10.2018

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Maa- ja metsätalousvaliokunta torstai 4.10.2018 klo 10:00 / HE 123/2018 vp / Asiantuntijapyyntö

Viite: 21.9.2018 sähköpostitse saapunut lausuntopyyntönne

Lausunto valtion vuoden 2019 talousarvioesityksestä (HE 123/2018 vp)

Vesilaitosyhdistys (VVY) on vesihuoltolaitosten toimialajärjestö. Jäseninämme on noin 300 vesihuoltolaitosta kattaen noin 90 % maamme vesihuollosta. Järjestetty vesihuolto kattaa tällä hetkellä talousveden osalta yli 90 % ja jätevesien johtamisen ja käsittelyn osalta yli 80 % Suomen väestöstä. Vesihuoltolaitosten vesijohtoverkostoja on vastaavasti noin 107 000 km ja viemäriverkostoa noin 50 000 km.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Vesilaitosyhdistykseltä asiantuntijalausuntoa vuoden 2019 talousarvioesityksestä. Vesilaitosyhdistys kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen, kiertotalous ja vesiosaamisen vienti

Vuoden 2018 maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan talousarvioesityksessä oli myönteisellä tavalla lisätty rahoitusta kiertotalouden ja biotalouden edistämiseen. Vuoden 2019 talousarvioesityksessä hallinnonalan määrärahat luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen (mom. 30.40.22) ovat pienentyneet edelliseen vuoteen verrattuna peräti 60 %. Vähennys johtunee suurimmaksi osaksi biotalouden kärkihankerahoituksen päättymisestä tai ainakin sen vähenemisestä.

Erilaiset bio- ja kiertotalouden kärki- ja kokeiluhankkeet ovat osoittautuneet vaikutuksiltaan hyvin myönteisiksi mm. luonnonvesien ja vesihuollon kannalta. Lisäksi veteen perustuvien liiketoimintojen (sininen biotalous) kehittämisen määrärahoilla on saavutettu lupaava alku vesiosaamisen viennissä. Määrärahojen voimakas supistaminen uhkaa tämän myönteisen kehityksen jatkumista. Kansallisen biotalousstrategian ja siihen kytkeytyvän sinisen biotalouden tutkimus- ja osaamisagendan toteuttaminen on vasta aluillaan.

Ilmastonmuutos on jo vaikuttanut erityisesti maaseudun perinteisiin elinkeinoihin. Kiertotalouden hankkeilla voidaan luoda uusia elinkeinomahdollisuuksia. Kiertotalous hillitsee myös osaltaan ilmastonmuutosta. Katsomme, että nyt ei ole oikea aika määrärahojen vähentämiselle.

Yhdyskuntien vesihuoltohankkeiden edistäminen ja laitosrakenteen kehittäminen

Viime vuosien talousarvioissa ei ole enää ollut määrärahoja vesihuoltohankkeiden tukirahoitukselle maa- ja metsätalousministeriön eikä ympäristöministeriön hallinnonalojen budjetissa. Vesilaitosyhdistys katsoo, että vaikka valtion tukirahoituksen asteittainen vähentäminen on sinänsä ollutkin viesti vesihuollon investointien siirtymisestä terveempään suuntaan, tukirahoituksella on ollut ja olisi edelleen tärkeä roolinsa etenkin ylikunnallisten hankkeiden saamiseksi käyntiin. Joillakin alueilla väestö kasvaa ja tulee lisää teollisuutta. Siirtoviemäreiden lisäksi mm. näillä alueilla tarvittaisiin edelleen uusia yhdysvesijohtoja.

Valtion osittaisella tuella, ns. porkkanarahalla, saataisiin käynnistettyä alueellisia vesihuoltohankkeita. Alueellisilla vesihuoltohankkeilla – yhdysvesijohdot, siirtoviemärit, alueelliset jätevedenpuhdistamot ja vedenhankintajärjestelyt – edistettäisiin yhteistyötä, palvelutasoa ja järkevän ja tehokkaan laitosrakenteen muodostumista. Kun vesihuoltolaitosten yhteinen infrastruktuuri on kunnossa, vesihuoltolaitosten yhdistyminen on helpompaa. Lisäksi talousarvioesityksessä (s. 509) on esitetty yhdeksi tavoitteeksi vesihuoltolaitosten lukumäärän vähentäminen.

Vesihuoltolaitosten yhteistyön ja yhdistymisten lisäämiseen tähtää myös hiljattain valmistunut vesihuollon tilaa ja rakennemuutosta käsittelevä valtioneuvoston kanslian strateginen selvitys ”Tulevaisuuden kestävä vesihuolto – ennakointi, ohjaus ja järjestäminen”. Selvityksen tavoitteiden edistämiseksi tulisi myös valtion talousarvioon varata riittävästi ns. porkkanarahoitusta, jolla kuntien ja vesihuoltolaitosten edellytyksiä yhteistyöhön ja laitosten yhdistämiseen vauhditettaisiin.

Vesilaitosyhdistys arvioi, että valtion tukirahoituksen poistuminen vaikuttaa vesihuollon alueelliseen kehittymiseen epäedullisesti. Alueellisten ratkaisujen vaihtoehtona ovat paikallisesti toteutettavat ratkaisut, jotka voivat olla lyhyellä aikavälillä kustannuksiltaan edullisempia, mutta osoittautuvat ajan mittaan kalliimmiksi. Jos halutaan edetä selvityksessä esitettyyn suuntaan, vesihuollon tukirahoituksen tarvetta ja mahdollisuuksia on syytä arvioida uudelleen nyt ja tulevien vuosien talousarvioiden laadinnan yhteydessä.

Digitalisaation ja tiedonhallinnan edistäminen

Digitalisaation kehittämishankkeiden rahoitustuki on tärkeätä myös vesihuoltolaitosten digitalisaatiokehityksen vauhdittamiseksi. Samoin valtakunnallisen vesihuollon tietojärjestelmän (VEETI) ylläpidon ja jatkokehittämisen rahoitus tulee turvata jatkossakin.

Edellä mainitussa valtioneuvoston kanslian selvityksessä (VN-TEAS) korostettiin vesihuoltolaitosten erityisesti verkosto-omaisuuteen ja sen hallintaan liittyvän tiedonhallinnan parantamistarvetta. Tähän liittyen todettiin myös vuodesta 2016 lähtien käytössä olleen VEETI-tietojärjestelmän edelleen kehittämisen akuutti tarve. Momentilla 30.40.22 on tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon esitetty yhteensä 250 000 euroa. Katsomme, että VEETI:n kehittämiseen tulee varata riittävästi määrärahoja.

Selvitysosan mukaan määrärahan käyttö on tarkoitettu tietojärjestelmien ja -varantojen yhteiskäyttöisyyden parantamiseen ja sähköisen asioinnin kehittämiseen. Jos sama raha on tarkoitus kohdentaa muihin tarkoituksiin kuin VEETI:n kehittämiseen, sen riittävyys arveluttaa VEETIn osalta. VEETIn ja muiden järjestelmien ”vuoropuhelua” tulisi myös edistää, jotta tietojärjestelmistä saataisiin kaikki mahdollinen hyöty.

VEETI sisältyi vesihuoltolain muutokseen, joka tuli voimaan 1.9.2014. VEETIä koskeva säännös tuli voimaan 2016. VEETIn kehittäminen on olennaista vesihuollon tiedonhallinnan ja julkisuusvalvonnan kannalta, joiden lisäämistä tavoiteltiin vesihuoltolain muutoksella.

Lopuksi

Vesilaitosyhdistys pitää myönteisenä, että talousarvioesityksessä ovat edelleen mukana mm. sinisen biotalouden edistäminen ja ravinteiden kierrätys. Niillä on suotuisia vaikutuksia niin vesienhoidon kuin elinkeinotoiminnan kannalta.

Valtioneuvoston kanslian vesihuollon tilaa ja rakennemuutosta käsittelevän selvityksen yhtenä tavoitteena on vesihuollon kehittäminen. Selvityksessä pidettiin tärkeänä mm. nykyistä elinvoimaisemman laitosrakenteen syntymistä vesihuoltoalalla. Alueellista yhteistyötä lisäämällä edistetään myös selvityksen tavoitteiden toteutumista. Näin ollen Vesilaitosyhdistys katsoo, että määrärahoja vesihuollon alueellisten hankkeiden tukemisen tarvittaisiin maa- ja metsätalous- sekä ympäristöministeriön hallinnonaloilla myös vuonna 2019 ja sen jälkeen.

Osmo Seppälä
toimitusjohtaja

Anneli Tiainen
lakiasiain päällikkö